HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מזבח החיצון דכתיב ביה [1]ושמו אצל המזבח מזבח הפנימי מנלן אמר ר"א דאמר קרא [2]והסיר את מוראתו בנוצתה אם אינו ענין למזבח החיצון תנהו ענין למזבח הפנימי אימא אידי ואידי [א] במזבח החיצון ולקבוע לו מקום א"כ לימא קרא אצל [ב] המזבח מאי [1]הדשן דאפילו מזבח הפנימי [ג] מנורה מנלן דשן הדשן: **מתני'** [ד]ר"ש אומר תורין שלא הגיע זמנן מועלין בהן בני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין בהן: **גמ'** בשלמא ר' שמעון כדקתני טעמא [א]שהיה ר"ש אומר כל הראוי [ה] לאחר זמן והקדישו בתוך זמנו הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת אלא רבנן מאי שנא ממחוסר זמן אמרי מחוסר זמן מידי דהוה אבעל מום [א]דבר פדיון הוא אבל הני עופות [ב]כיון דאין מום פוסל בעופות אין לעופות פדיון [ו] [ג]אמר עולא א"ר יוחנן [ג]קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה יתיב [ז] עולא וקאמר להא שמעתא א"ל רב [ג]חסדא מאן שמע לך ולר' יוחנן [ח] רבך [ד][וכי] קדושה שבהן להיכן הלכה א"ל [ט] תיקשי מתניתין תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין [י]הכא נמי נימא קדושה שבהן להיכן הלכה [יא] [ה]א"ל מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן וקשיא לי מי איכא מידי דמעיקרא [יב] לא אית ביה מעילה ולבסוף אית ביה מעילה ולא והא איכא דם דמעיקרא לית בה מעילה ולבסוף אית בה מעילה דתנן [ו]דם בתחלה אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו אמרי התם נמי איכא מעילה מעיקרא

דאמר

אלא דישון מזבח הפנימי מנלן. שהיה מניחו אצל מזבח החיצון ושיהו מועלין בו לאחר שבא עם תרומת הדשן: **והסיר את מוראתו בנוצתה וגו' אל מקום הדשן אם אינו ענין.** למכתב אל מקום הדשן לדישון מזבח החיצון דהא כתיב ביה דשן אחר דכתיב (ויקרא ו) והרים את הדשן תנהו ענין האי אל מקום הדשן לדישון מזבח הפנימי והמנורה ששם היה מקומו דמועלין בו כבתרומת הדשן של מזבח החיצון המונח שם: **אימא אידי ואידי.** קראי בדישון מזבח החיצון מיירי והא דשנה עליו הכתוב והשליך וגו' כדי לקבוע לו מקום שתהא השלכת מוראת העוף אצל המזבח קדמה. ואכתי לא ידעינן אמאי מועלין בדישון מזבח הפנימי דהא לא כתיב ביה דישון כלל דהאי דכתיב ודשנו את המזבח[ז] ההוא בשעת מסעות קמיירי: **אם כן.** כדאמרת דלקבוע לו מקום הוא דאתא א"כ לימא קרא והשליך אותו אצל המזבח קדמה ותו לא וממילא ידענא דהיינו מקום הדשן דיליף אצל אצל מושמו אצל המזבח ואיכא למימר דבתרוייהו בדישון מזבח החיצון קמיירי אלא מדאיצטריך למכתב בהאי קרא הדשן ש"מ בדישון מזבח הפנימי מיירי דאם אינו ענין כו' וכיון דכתיב ביה דשן [א] יג] בתרומת[ח] הדשן של מזבח החיצון מועלין בה: **הדשן.** מריבויא דה"א אתי דישון המנורה: **מתני' ר"ש אומר תורים שלא הגיע זמנן מועלין בהן.** לפי שראוין למזבח יד] כשיבוא שיגדילו: **גמ' בשלמא לר"ש.** דמחייב מעילה בשלא הגיע זמנן: **כדקתני טעמא.** בפרק אותו ואת בנו[ט]: **שהיה ר"ש אומר.** השוחט אותו ואת בנו קדשים בחוץ שני הרי הוא בלא תעשה טו] (דאותו ואת בנו) ואין בו כרת שהיה ר"ש אומר כל הראוי לבוא לאחר זמן כגון זה שהוא ראוי לישחט למחר בפנים ושחטו בחוץ ה"ז עובר בלא תעשה ואין בו כרת לפי שאינו מתקבל בפנים דאיסור אותו ואת בנו נוהג נמי בקדשים (חולין דף עח.) והני תורים נמי שהקדישן קודם זמנן הואיל ויהיו ראוין לאחר מכאן השתא נמי אית בהו מעילה: **אלא לרבנן.** ת"ק דאמר לא נהנין ולא מועלין מאי שנא ממחוסר זמן דבהמה דקי"ל שנכנס לדיר להתעשר כדאמרי' פרק מעשר בהמה (בכורות דף נו.) מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר דיליף העברה מבכור מה בכור קדוש לפני זמנו שהרי קדוש מרחם טז] אף מחוסר זמן נמי שאינו בן שמונה קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו והני תורין נמי ליקדשו קודם זמנן ולמעול בהו: **אמרי.** לא דמי מחוסר זמן דבהמה למחוסר זמן דעופות דהיינו טעמא דמחוסר זמן דבהמה קדוש מידי דהוה אבעל מום דבהמה דבר פדיון הוא יז] דמיגו דחשיבא דאית בה קדושה כשהיא בעלת מום אית בה קדושה נמי יח] כשהיא מחוסר זמן אבל עופות דליכא למימר בהו האי מגו הואיל ואין המום פוסל בעופות דאין תמות וזכרות בעופות[י] ואין לעופות פדיון הכי נמי לית בהו קדושה במחוסר זמן דעוף: **יצאו מידי מעילה דבר תורה.** דלא קדשי ה'[כ] ניניהו דלא חזו לגבוה וקדושת דמים נמי לית בהו דאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים[ל]: **ותיקשי לך מתני' כו'.** אלא כי היכי דמתני' לא אמרי' קדושה שבהן להיכן הלכה ה"נ לא יט] אמר גבי קדשים שמתו הלכך יצאו מידי מעילה דבר תורה [מ]אבל בהא מודינא לך אע"ג דאמינא יצאו מידי מעילה דבר תורה מודינא דאיכא מעילה מדרבנן בקדשים שמתו ובתורין שלא הגיע זמנן ומשלם הקרן: **וקשיא לי.** [נ]אתורין כ] (ב) דלרב חסדא דאמר וכי קדושה שבהן להיכן הלכה וכו' דמשמע דסבירא ליה דאית בהו קדושה ומי איכא מידי דמעיקרא לית ביה מעילה כלל ולבסוף אית בהו מעילה דרבנן כא] בשלמא היכא דהוה בה מעילה מעיקרא מדאורייתא כגון הני קדשים שמתו דאית בהו מעילה מדרבנן לבסוף שפיר אבל בתורין שלא הגיע זמנן דבשעת הקדש לא הוה בהו מעילה מדאוריי' דלא חזו בקדשי ה' מי אמרי' דליהוי בהו מעילה מדרבנן לבסוף: **והא איכא דם דמעיקרא.** לאלתר כשנשחט קודם כב] שנזרק אין בו מעילה לפי שאין מועלין בדמים:

המקיז

מנורה מנא לן יג] לא קבעי מדישון דהא כתיב בהדיא (שמות ל) בהיטיבו את הנרות אלא קבעי מנלן דהיה קביעות מקום לדשנו [של] מנורה אלא מזבח קדמה לכך נראה לפרש דהכא נמי בעי בקביעות מקום דמשמע מתוך המשנה דקביעות מקום למזבח הפנימי הוא אצל קדמה במקום שם דישון מזבח החיצון יד] מדקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין משמע הא טו] למזבח החיצון במקום שקבוע דישון פנימי מועלין ואם כן טז] דישון מזבח הפנימי הוא אצל המזבח קדמה שאם הי' חוץ יז] [ס](לזמנה) אמאי מועלין שם יח] אפילו במזבח החיצון והא אמרינן לעיל דמועלין בה עד שתצא לבית הדשן אלמא דכי יצאת לבית הדשן לית בה מעילה אלא ודאי דישון מזבח הפנימי הי' אצל מזבח קדמה סמוך לתרומת הדשן [ע]של מזבח החיצון יט] (ובכאן גרס בית הדשנים היה שם) והשתא ניחא דקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין הא של מזבח החיצון ל] באותו מקום מועלין דאכתי לא יצא לבית הדשן שמחוץ למחנה ועלה קאמר בגמ' בשלמא מזבח החיצון נפקא לן קביעות מקום לתרומת הדשן דכתיב ושמו אצל המזבח אלא מזבח הפנימי מנלן שיש קביעת מקום לדישון [פ] לא] דאמר קרא והסיר מוראתו בנוצתה והשליך אותה אצל המזבח קדמה לב] אם אין ענין למזבח החיצון דהא כתיב ושמו תנהו למזבח הפנימי: **ואימא אידי ואידי למזבח החיצון ולקבוע לו מקום.** פי' לקבוע מקום למוראה ונוצה לג][צ](שיש לו שתהא) במקום תרומת הדשן של מזבח וקשה דמשמע דקאי לקבוע מקום אתרומת הדשן של מזבח החיצון לד] גופייהו ועוד קשיא מאי משני א"כ לימא קרא לה] אצל המזבח ה"ל למימר אם כן לא לכתוב אל מקום הדשן אלא והשליך אותה אצל המזבח קדמה ותו לא אלא ה"פ ואימא אידי ואידי לדישון המזבח החיצון ולקבוע לו מקום לדישון שהיא קדמה דבאידך קרא דושמו לא כתיב קדמה ולא הוה ידענא במזרח או במערב ומשני א"כ לימא קרא אצל (אצל) כלומר למה לי דכתיב אל מקום הדשן לא לכתוב אלא אצל המזבח קדמה והייתי למד בג"ש אצל אצל דדישון מזבח החיצון במקום שזורקין בו המוראה והנוצה מאי מקום הדשן דאפילו מזבח הפנימי כלומר שגם קביעות מקום דישון מזבח הפנימי היה שם אצל מזבח החיצון: **מנורה מנלן.** דדישונה היה שם אצל המזבח [ק]דשן הדשן כלומר בג"ש דשן דשן נפקא לן ממזבח לו]: **בשלמא** לר"ש. לכן מועלין בתורין שלא הגיע זמנן כדקתני טעמא בפ' [ר]השוחט (זבחים דף קיב:) גבי אותו ואת בנו ומחוסר זמן לז] הרי הוא בלא תעשה אם שחט בחוץ וכיון דאם שחטה בחוץ עובר בלא תעשה א"כ חשיבי לענין שמועל בהם אלא לרבנן [ש]דאמרי דליכא לאו אם שחט בחוץ מ"ש ממחוסר זמן דמועלין בו קודם שיגיע זמנו מעיקרא הוה מצי למימר בשלמא לר"ש מידי דהוי אמחוסר זמן בלאו האי טעמא דאית בהו לא תעשה אלא בעי למימר טעמא דאתי שפיר אפילו במסקנא דמסיק מידי דהוה אבעל מום ומחלק בין מחוסר זמן לעופות וכה"ג פירשתי בפ"ק דשבת (דף ה:[ת]) גבי בשלמא בן עזאי לח] מהלך כעומד דמי: **אבל** גבי עופות כיון דאין המום פוסל בעופות אין לעוף פדיון. לאו דוקא משום דאין לט] פוסל דהא אפילו מחוסר אבר שפוסל בעופות לית ביה פדיון כדמשמע במס' מנחות (דף ק:) שאין פדיון אלא לבהמה מ]: **וכי** קדושה שבהן להיכן הלכה. כלומר קדושה שהיה להם קודם שמתו שהיה בהם מעילה מן התורה אמר עולא ותיקשי לך מתני' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין ומיירי אף בשהקדישן קודם שעבר זמנן ואמאי לימא קדושה שבה להיכן הלכה שהיה בהן קדושה [א]ביונים קודם שעבר זמנו מא] למעילה בהו וה"ה דהוה מצי פריך מחמש חטאות המתות אמר ליה מודינא לך דאיכא מעילה דרבנן רב חסדא הדר ביה מקושייתו והכי קאמר מודינא לך דוודאי ליכא מעילה[ב] אלא מדרבנן כמו בקדשים שמתו והא דהוה (קהדר) קשה לי וכי קדושה שבהן להיכן הלכה לאו קושיא היא דהא גבי יונים אפילו מעילה מדרבנן ליכא וקשיא לי מי איכא מידי

כלומר

מסורת הש"ס

א) זבחים קיב: חולין פא. [נזכר ג"כ בתמורה יט:], ב) [לעיל ב. לקמן טו.], ג) [פסחים לג: שבועות י: נדרים נט.], ד) ל"ק, ה) גי' רש"י אבל, ו) לעיל יא., ז) [במדבר ד], ח) מועלין בו כבתרומת ל"ק, ט) [חולין דף פא. זבחים קיב:], י) [תמורה יד.], כ) [ויקרא ה], ל) [תמורה ל:], מ) רש"י אינו גורס בפנים א"ל מודינא לך דמשמע דרב חסדא קאמר הכי אלא גורס אבל בהא מודינא לך ועולא קאמר הכי לרב חסדא ל"ק, נ) גי' ל"ק אתורין רב חסדא קאמר לעולא דאמר וכו', ס) נ"א למקומה וגירסת ל"ק למחנה, ע) של מזבח החיצון ומנ"ל דג' בית הדשנים היה שם והשתא ניחא כו' ל"ק, פ) ומשני דא"ק ל"ק, צ) שישליך מוראה ונוצה במקום תרומת הדשן וכו' ל"ק, ק) ומשני דשן הדשן כו' ל"ק, ר) נ"ל פרת חטאת, ש) נ"ל נהי, ת) [ע"ש בתוס' ד"ה בשלמא], א) ביונים קודם שעבר זמנן למעול בהו וה"ה דהוה מצי למיפרך כו' ל"ק, ב) אלא מדרבנן גבי קדשים שמתו והא דהוה קשה לי וכי קדושה שבהן כו' ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"כ וכו' וכיון דכתיב ביה דשן דינו כבתרומת הדשן: **(ב)** ד"ה וקשיא לי אתורין דרב [חסדא] דאמר וכי כצ"ל (ותיבת חסדא נמחק):

מוסף רש"י

הרי הוא בלא תעשה. הואיל וראוין לאחר זמן יש בו לא תעשה לשוחטן בחוץ (זבחים קיב:) הואיל וראוי לאחר זמן, ולאו דידיה מפרש בפרק בתרא דזבחים (קיד.) מלא תעשון ככל אשר אנחנו עושים וגו' (חולין פא.). **יצאו מידי מעילה דבר תורה.** משום דכתיב קדשי ה', וכיון דמתו לא חזו לקדשי ה' (לקמן טו.) אבל מדרבנן אית בהו מעילה (לעיל ב.). **יצאו לנחל קדרון.** ראה רש"י לעיל יא א.

רבינו גרשום

אלא מזבח הפנימי מנין. דהוה ליה עביד דישון כלל ושהיה מניחו אצל מזבח החיצון: אמר קרא והסיר את מוראתו וגו': אם אינו ענין למכתב אל מקום הדשן הכא דיכול למימר והשליך אותה אצל המזבח ובהכי סגיא דידעי' דהיינו מקום הדשן תנהו ענין האי אל מקום הדשן לדישון של מזבח הפנימי וששם היה מקומו: אימא אידי ואידי. קראי בדשן של מזבח חיצון מיירי והאי דשנה עליו הכתוב משום דלקבוע לו מקום אתא דמקום השלכת מוראת העוף תהא אצל המזבח ואכתי לא ידעינן אי הוה ליה דישון אי לא וההוא קרא דכתיב ודשנו את המזבח ההוא בשעת מסעות קא מיירי: ודאי מצי יליף מהכא א"כ הוא כדקאמרת דלקבוע לו מקום הוא לימא קרא והשליך אותו אצל המזבח ותו לא וממילא ידעינן דהיינו מקום הדשן דיליף אצל מושמו אצל המזבח ואיכא למימר דתרוייהו במזבח החיצון קא מיירי אלא מדאצטריך למכתב בהאי קרא הדשן ש"מ בדישון של מזבח הפנימי קא מיירי: הדשן. מריבויא דה"א אתי דישון של מנורה: בשלמא לר' שמעון. דקא מחייב מעילה בלא הגיע זמנן: כדקתני טעמא שהיה ר' שמעון אומר. כל הראוי לאחר זמן כגון זה שהוא ראוי לישחט למחר ושחטו בחוץ הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת אף הכא נמי הני תורין שהקדישן קודם זמנן [illegible] נהנין ולא מועלין: מאי שנא ממחוסר זמן [illegible] תניא ר' שמעון בן יהודה אומר [illegible] לפני זמנו וקרב לאחר זמנו [illegible] נמי ליקדשו לפני זמנן ולמעול בהן: אמרינן. לא דמי מחוסר זמן דבהמה למחוסר זמן דעופות [illegible] דמחוסר זמן דבהמה דבר פדיון הוא [illegible] כשהיא בעלת מום אית בה נמי קדושה אפילו כשהיא מחוסר זמן אבל עופות דליכא למימר בהו האי מיגו הואיל ואין המום פוסל בעופות הכי נמי אין בהן קדושה במחוסר זמן: יצאו מידי מעילה דבר תורה. [illegible] מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן. ומשלם הקרן בלבד אפילו בתורין שלא הגיע זמנן: וקשיא ליה לרב חסדא מי איכא מידי דמעיקרא לית בה מעילה [illegible] כגון הני קדשים שמתו [illegible] דם בתחלה.

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הלכה י:

ב [מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' א]:

יח ג מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
2. וְהֵסִיר אֶת מֻרְאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל מְקוֹם הַדָּשֶׁן: ויקרא א טז

שיטה מקובצת

א] ואידי למזבח החיצון אות ב' נמחק: ב] אצל (אצל) מאי תיבת המזבח נמחק: ג] הפנימי אשכחן מזבח הפנימי מנורה: ד] מתני' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעברו זמנן לא נהנין ולא מועלין ר' שמעון: ה] הראוי לבא לאחר זמן מתיבת והקדישו עד תיבת הרי נמחק: ו] פדיון אינו קדוש במחוסר זמן אמר: ז] יתיב רבה גליון כן נמצא ברוב ספרים [illegible]

כד] אם הוא אצל המזבח קדמה במקום: כה] החיצון וכן משמע במתני' מדקאמר: כה] הא של מזבח החיצון באותו מקום שקבוע דישון: כו] וא"כ דהם במקום אחד ע"כ צ"ל דדישון מזבח תיבת דישון נמחק: כז] חוץ למחנה ס"א במקום [illegible] החיצון א"כ ודאי אפילו בדישון מזבח החיצון אין מועלין כדאמרינן לעיל כו': כח] שם בדישון מזבח תי' [illegible] כט] החיצון וכדאמר לעיל שלשה בית הדשנים תיבות ובכאן גרס נמחק: ל] החיצון מועלין באותו מקום: לא] [illegible] דאמר: לב] קדמה אל מקום הדשן אם: לג] ונוצה שישליכנה במקום תרומת הדשן של מזבח החיצון וקשה: [illegible] ו' נמחק: לה] אצל אצל ה"ל. תיבת מזבח נמחק ול"ש: לו] ממזבח אכן קשה למהר"ם דלא מצינו הדשן גבי [illegible] נראה דה"ק דשן הדשן כלומר א"כ לימא קרא דשן למאי הדשן ש"מ לרבות מנורה: לז] זמן דקאמר הרי [illegible] ל"ש: לח] עזאי קסבר מהלך: לט] דאין מום פוסל בעופות דהא: מ] לבהמה אלא ה"ק שאין תורת מום בעו[illegible] מום הייתי אומר דכיון דגלי פדיון גבי בהמה גלי נמי בעופות אבל השתא דאמר דאין בהם תורת מום א"כ [illegible] בבהמה גלי פדיון אבל לא בעופות: מא] זמנו למעול בהו: